

Magtubu to jôgij wôô to Pol li bij Kworêntijênê Kwôlo kôl kwôli magtubu to Pol li hen

Magtubu to têê wôô to Pol hô li bij kamaŋ ka Kworênt sôŋ hen na, gel wo perêrji ré dô gaŋ né. Ka pônî perêrji a hen, na li bôri taari damaŋ wôsa bay kôl ciré hôn dampare tori toŋ *ôbi jé hen né. Pol kôl kwôlê damaŋ gengij sa kwôlê woji bi wo hen, nijba, ôbi gel peré wo dîré perji hen men, ôbi ôrij doy wo ciré hô bij tôŋ a men. Na ôbi á, kirija ôbi ré toy kwôli Kworêntijênê wo bay ré gey belé hal woji hen, menba, ôbi li yi derê damaŋ (Sapitre 7: 5-15).

Sapitre 1: 1-11 hen na, ôbi kôl kwôli aŋga ômi ka sa sari a bô emê wo Epês a hen men, iyeŋ a Emen né jal bôri ba men.

Sapitre 1: 12 - 7: 16 hen na, ôbi kôl kwôli perêrji wo ré habij naŋ kamaŋ ka Kworênt a hen men, kwôli dampay jé wo *ôbi jé wo Jésus Krist. Men, ôbi kôlji wô mi a dîré iyêl naŋ tôri to dami bô magtubu to tumô hen ba men, yiri ré dôri wô wo magtubu hende to hen ré li aŋ ermé wo Kworêntijênê ré hô yi gay men hen.

Sapitre 8-9 hen na, ôbi kôl kwôlo gengij sa wôgê are wô bay ayê bôô ka bô emê wo Judé a, ôbi kôlij Kworêntijênê ré bu baliyare wôsa ôbi kôlji iyôŋ ba: «Men, ken hôn derê wo Kelma wona Jésus Krist ôbi wo are kêmi yi kôbri a, nijba,

ôbi na li yiri ôbi nimré wô sarŋge, ôbi li are bay ka hen iyônŋ aŋ hô yij ôbi nimré aŋ bi kenbay kené hô yij bay upé tu Emen a.» (1 Kworêntipê 8: 9.)

Sapitre 10-13 tô magtubu to ba hen na, Pol iyêl naŋ tôô to dŋŋi nij. Ôbi iyêl naŋ tôri to dami gengij sa ka kôl ôbi ré na *ôbi jé woŋ tiri ré hen. Ôbi duu kibi magtubu tôri hende to hen dŋŋ iyônŋ naŋ kwôlê woŋ baliyare.

Tôô Pol to iyêlij kwôlê bô magtubu hende to hen na, ôbi kôl hen iyônŋ na wô jôrij sari ré men, sa ermé wori wôni ré a men. Hena ôbi ré mase bi dŋŋre gelé dampare tori toŋ *ôbi jé hen na, na wo gawré ré eŋge Kwôlo Dôri dô yôd men, bay ré hôn *Krist mega Kelma woji iyônŋ a men.

Dosé to ôbi liji

¹ Nôbi, Pol *ôbi jé wo Krist Jésu naŋ bô geyé wo Emen. Nibay naŋ yênenana Timoté a lê magtubu hende to hen bij églis to Emen to sa iyé Kworênt a men, bij bijé kêm ka ôbi dŋŋi gay ka bô emé wo Akay a hen a men.

² Bi bô derê naŋ bô jalê wo Ibarna Emen naŋ kwo Kelma Jésu Krist baa naŋ ken.

Pol lij Emen dosé

³ Ayê kibi yi wô sa Emen wo na Iba Kelma wona Jésu Krist hen men, ôbi na Ibarna wo bô tu ŋa tona men, ôbi na Emen woŋ ôbi jalê bô bijé a men.

⁴ Ôbi jal bôrna bô gusij tona kêm aŋ bi nabay kôba, nana jal bô ka mô bô gusij to gay gay a

hen, mega nabay kôba, Emen, na jal bôrna hen iyôn men.

⁵ Ken gel, gusij to nana gelij damañ hen na, Krist kôba, na gelij na hen iyôn men, na hen iyôn a bô jalê wo Krist ré jalê bôrna damañ hen iyôn men hen.

⁶ Hena niné gelij gusij ba, na wô bô jalê wonje men, wô gelê wonje a men. Hena niné mô bô jalê ba, na wô bô jalê wonje añ bi kené uwôlij bônje añ berij bônje iyêre tô gusij to nibay kôba, na nini gelij hen iyôn men hen.

⁷ Nini dî bôrni sarje a baa ya, wôsa nini hôn mega wo gusij to ken gelij nañ ni hen na, bônje a sa jalê nañ ni hen iyôn men.

⁸ Yênen, nini gey bi kené hôn mega wo gusij to na nini gelij bô emê wo Asi hen na, na dê sarni kwôy añ na nini erem mega wo niné merê tu gej môrij na iyôn né.

⁹ Kwoni ba, na nini erem mega wo bay na ré genge kwôli temayrini nij, nijba, are bay ka hen, na yi hen iyôn añ bi nana bij bôrna sa yerna ré, nijba, sa Emen won ôbi bij bijé jê sé kampé hen dî.

¹⁰ Na ôbi a na derêni kibi temare a men, a terêni kibi a a tô men, na tiri, nini dî bôrni mega wo ôbi ré terêni kibi temare a hen iyôn kwôy kwôy a men.

¹¹ Mega ken uwôl Emen wô sarni wô kibi gusij to nini gelij hen hen na, ariri a lij wô kibi uwôlé wo bijé kwône uwôli hen men, Emen a terê kibri sarni a men, bijé ka dangi kwône a liri dosé wô sarni a men.

Pol dî kibi kergare tori ta

¹² Nini hôn wo anğa niné li sa terare a nà ná, niné li naɣ bô pôn men, Emen a ré béni a niné li hen a men. Yirni yéni gaɣ wôsa anğa niné li naɣ ken hen na, ré na kaɣ tiri. Aɣ na bô derê wori a derê tumôrni dîba, na tu melênê wo gawrê ré.

¹³ Kwôlo nini li bô magtubu a béɣge hen na, na ôbi wo ken dêɣse hôn hen mera dîba, na kwôlo daɣgi ré. En erem wo kené henê bôri derê jêd jêd,

¹⁴ wôsa haw hen na, ken hôn na kwari mera. Aɣ bi Wulê wo Kelma Jêsu a heran hen na, niné yi ari ayê kibi kaɣge men, kenbay kôba, kené yi ari ayê kibi kani men.

¹⁵ Mega wo na en erem mega wo ermé woɣge ré yi na hen iyôn hen na, na en gey ené erê unéɣge kenbay tumô aɣ bi kené uwônɣiɣ derê têê wôô,

¹⁶ men, kirɣa ené hena iyére tonɣe a ba, ené erê Maséduwan a dema ené hera iyére tonɣe a aɣ bi kené sa li naɣ en sa kergare to na erê Judé a hen.

¹⁷ Na ba ken erem mega wo ené li are baa erméri ba? Laba wo ermé wupê ré yi na mega kwo gawrê iyôn ba? Aɣ hena ené ôm ew ba, en ôm eɣ eɣ a men ba?

¹⁸ Mega wo Emen na kwôni woɣ bô pôn hen iyôn na, kwôlo nini keléɣge hen na, a yé eɣ men, eɣ eɣ a men wôô ré.

¹⁹ Wôsa Kema Emen woɣ Jêsu Krist wo ni-bay naɣ si Silas naɣ Timoté nini uwôl béréri perêrɣge a hen na, ôbi era na wô emê ew men, eɣ eɣ a men ré. Tiri wori ba, ôbi ôm na eɣ mera.

20 Na ôbi á, are kê m ka Emen na genge dîré bé hen na, are bay ka hen a lip naḡ geré wo Krist Jêsu. Men, naḡ geré wori aḡa nana emê *Amên wô ayiḡ kibi Emen hen a men.

21 Emen bi a lê a nibay naḡ ken nana d'ebiy geraḡ tô biḡare tona naḡ Krist hen men, ôbi a d'êna naḡ jeḡgêrna a men,

22 ôbi a d'êna aḡaḡaḡ talê kari yerna aḡ d'êna sa kôbri men, bi Tini mô bôrna aḡ gel wo dîré b'êna aḡa kwôni a tô.

23 En kôl naḡ hini Emen, hena kwôlo ené kôl hen ré na tiri ré ba, bi ôbi bi en ma. En ô Kworênt a ré hen na, na wô wo kirija ené ô ba, ma ené lê aḡ bôrnḡe ma ré mênê.

24 Nini woge wô beréḡḡe ereḡ geḡḡiy sa aḡa kené biḡ bôrnḡe sara hen né, niḡba, nini li jé naḡ ken bi kené uwôniḡ yi derê, wôsa ken d'ebu geraḡ tô ayê bô wôḡe a baa ya tô.

2

1 Mega wo hen iyôn na, en genge herê iyére tonḡe a ré niḡ, wô wo ma na erê lê ani kani ka bôrnḡe maa herê m'êne môḡ kwo tumô hen iyôn sôn.

2 Ken gel, hena nôbi ené li bôrnḡe m'êne ba, i wo d'aḡḡi a lê aḡa yen né dôren niḡ ba? Wôsa kenbay kê m bôrnḡe m'êne niḡ.

3 Na tôri bi wo hen a, na ené lip magtubu hende to hen béḡḡe aḡ na en baḡ erê upéḡḡe wô wo jé lêreḡḡe maa mênê bôn. Wôsa na kenbay bay a ré lê a yen né dôren hen. Wôsa en hôn aḡa ben yi derê hen, a béḡḡe kenbay kôba, yi derê hen iyôn men.

⁴ Kirija na en lij magtubu hende to hen na, bôn erem kwôlê kwôy en sôm a kibi a a men. Na en li hen iyôŋ na wô mênij bônŋe ré, nijba, bi kené hôn wo ené peréŋge damaŋ.

Dé bô jalê sa lê habré a

⁵ Hena kwôni perêrŋge a hen, ré li ani ka li bô kirij mêne ba, na bôn nôbi a mênê punen mera ré, nijba, a mênê bônŋe kenbay kê m a men, na kenbay kê m ré, nijba, ka pôni bônŋi mêne damaŋ men, ka pôni bônŋi mêne lôg men.

⁶ Gawra bi wo iyôŋgi hen na, bijné kwône perêrŋge a hen jô kwôlê sari a nij, aŋ nê m hen iyôŋ.

⁷ Nijba, haw hen na, ken dî bônŋe jal sari a aŋ ken jal bôri wô wo ermé kwôlê maa dê sari.

⁸ Iyôŋ na, en uwôlêŋge bi ken dî bônŋe jal sari a dema ôbi ré henê wo kené piri baa ya.

⁹ Na tôri bi wo hen a, na ené lij magtubu hende to tumô hen bêŋge bi ené sêlêŋge gelé na ba kené ay kwôlê wupê lij jé bi haŋge ba? Hen.

¹⁰ Haw hen en kelêŋge, kwôni wo ken dî bônŋe jal sari a ba, nôbi kôba, en dî bôn jal sari a men, wôsa nôbi en dî bôn jal sa ari lê gawra bi wo hen a, hena ôbi ré lèn ani ka habij hari ré hen kôba, en dî bôn jal sari a wô kebrenŋe tumô *Krist a.

¹¹ En gey bi Sidan ré uwôŋ néri sarna ré, wôsa nana hôn masê wo ôbi mase dîré gelêna hen.

Suné wo Pol wo môrij Trowas a

¹² Kirija en hena ô Trowas a ené erê ulê béré Kwôlo Dôri wo Krist na, kirija en bij ya menba,

en hôn wo Kelma Jêsu ré nan tô geréri tumôn a nij,

¹³ nijba, bôn yi kegege wô gelé wo en gel yêna Tit ré tô hen menba, en lij bay ayê bôô ka Trowas a dosé aj en ðij yen ô Maséduwan a.

Krist ay joor

¹⁴ Ayênanje kibi Emen, wôsa ôbi a derê tumôrna sa sê peré wô kumbul wo Krist bôy hen, wôsa nana bij pôn nan Jêsu Krist men, ôbi jêna nan kirij kirij bi nana uwôl béré Kwôlo Dôri wori wo gengij sa Krist hen a men. Kwôlo Dôri bi wo hen na, yi mega wo wenj wo ðijé gôrij kirij kêman aj ðijé hônij Krist hen iyôj.

¹⁵ Na tiri, nini yi mega gesami anja ðijé dô aj na Krist a bij Emen hen, wôsa nini uwôl béré kwôlê wo Krist bij ðijé ka Emen gôlij nan ci hen men, ka ca mênê hen a men.

¹⁶ Wôsa ðijé ka Emen ða gôlij nan ci hen na, gesamnini ðijéji dô aj bay gey kwôlê woni, nijba, ka ca mênê hen na, gesamnini ðijéji habij aj bay man sa kebre. Iyôj ba, jé bi wo hen na, nini nêlê sa yerni mera ré.

¹⁷ Nijba, nini nêlê jé bi wo hen wô wo Emen a jêni, ðijé ka pôn kwône uwôl béré kwôlo Emen na wô uwôrij gursu mera mega ciré na bay lê jênga iyôj, nijba, nibay nini li môj kwoji hen iyôj né. Nini uwôl béré Kwôlo Dôri bi wo hen nan bôô pôn tumô Emen a wô wo niné bij pôn nan Jêsu Krist.

3

Bijare to cay to Emen li naɲ tôô men, bijare to kôrbi to ôbi li naɲ Tunu toɲ hendi bô bôrê men

¹ Kirija nini kôl hen iyôɲ ba, gel na wo niné hô ay tô dê deɲgôrni ta niɲ ba? Laba, nini gey magtubu to kwôni ré béni dema ré gelé mega wo niné na bay jé kaɲ tiri ba? Laba nini gey kené béni magtubu tôni dema niné ôriɲ tumô a ba? Bijié ka pôni li hen iyôɲ niɲba, nibay nini li môɲ kwoji hen iyôɲ né.

² Na kenbay a réé yé mega magtubu toni to *Krist li deɲgôrni a iyôɲ. Aɲ bijié kêm hôn men, dêɲse men.

³ Kenbay kena magtubu hende to hen aɲ Krist a lê naɲ kôbri bêɲ bêɲ naɲ geré wo jé woni. Ôbi lere na naɲ kami aɲaɲ lê magtubu hen né, niɲba, lere na naɲ Tini Emen woɲ ôbi merê tu geɲ hen. Ôbi lere na sa habelê keram a ré, niɲba, lere na bô gawrê a dî.

⁴ Nini kôl hen iyôɲ wô kibi bôrni wo nini bi sa Emen a naɲ geré wo Krist hen.

⁵ Nini hôn wo niné nê m lê jé bi wo hen naɲ néé woni nibay ré, niɲba, na Emen a béni néé wori aɲa niné liɲ jé bi wo hen hen.

⁶ Ôbi a béni néé bi wo hen aɲa niné yiɲ manê kari, aɲ bi niné dôriɲ bijié kwôli bijare to kôrbi to dîré biɲ naɲ ci hen. Bijare to kôrbi hende to hen na, na tôô to bay li bô magtubu a hen né, niɲba, na Tunu toɲ hendi bô bôrê a derê tumôrni ya. Tôô to bay li bô magtubu a hen na, na tôô to duu bijié tu Emen a, niɲba, na Tunu toɲ hendi bô bôrê a biji merê tu geɲ wo naɲ kwini.

⁷ Tumô ba, Emen na li tôô tori na sa habelê keram a aṅ kirija ôbi li hen iyôn na, bijné na gel perangê wori wo na li aṅ tu *Moyis na jerapné birij birij hen men. Ôbi wo kirij ka perangê bay ka hen ca yé sem né hen haji kôba, kam *Israyêl na nê m berê tu Moyis ré, wôsa tiri na jerapné birij birij gaṅ. Hena tôô to na mêne bijné hen kôba, na era naṅ perangê wo Emen, hen ba,

⁸ jé wo Tunu toṅ hendi bô bôre hen, dema ré era naṅ perangê wo Emen dê aṅ sôn ré ba?

⁹ Wô kibi tôô hende to hen, a Emen réé jôrij kwôlê sa bijné hen. A hena bijnare to cay to na tôô to na jô kwôlê sarna hen, gel perangê wo Emen hen ba, bijnare to kôrbi to lêna nana yi gawrê kaṅ derôre tumô Emen a hen ba, a geléna perangê wo Emen dê kwo tôô aṅ sôn né ba?

¹⁰ Iyôn ba, tôô to tumô na perange hare nijba, haw hen perangê wore bi wo hen naṅ nij, wôsa kirij ka kôrbi so aṅ dê sa ka cay hen nij.

¹¹ Aṅ haw hen na, tôô to cay to Emen na ay bij bijné to na yi sem né hen kôba, na perange hen iyôn ba, bijnare to kôrbi to a yé yôd hen ba, a perangê dê aṅ sôn ré ba?

¹² Nini kemna ulê béré Kwôlo Dôri ré, wôsa nini dî bôrni sara wo ré na kwôlê woṅ tiri.

¹³ Aṅ nibay ba, nini li môṅ kwo Moyis wo na têt tiri naṅ bargay wôsa perangê wo Emen wo na perange tiri a hen dâ mesela hen men, ôbi na gey bi kam Israyêl ré gel perangê wo Emen wo dâ mesela hen né a men.

¹⁴ Nijba, bay na hôn tô are bay ka hen dô ré, aṅ kemnêṅ kemnêṅ kôba, kamniji hôn dô ré hen iyôn men. Kirija bay dêṅse magtubu bijnare to

cay hen na, bay hôn bôre dô ré, yi mega wo bay ré têt tirji naɲ bargay ka cay bay ka hen iyônɲ. Niɲba, na kirija kwôni biɲ pôn naɲ Krist dema bargay bay ka hen ré naɲ tiri a aɲ, dema ôbi ré hôn tô are dô tô.

¹⁵ Ôbi wo kemnêɲ kemnêɲ hen kôba, kirija bay dêɲse magtubu to Moyis kôba, bay hôn bôre ré baa ya baa ya aɲ yi mega bargay bay ka hen ré têt ermé woji baa ya.

¹⁶ Niɲba, kirija kwôni bul si ligi Kelma na, bargay bay ka hen naɲ tiri a aɲ.

¹⁷ Na hen iyônɲ, wôsa hini woɲ Kelma bi wo hen men, Tunu toɲ hendi bô bôre a men na, na aɲga pôn. Wôsa kirij ka Tini Kelma ya ba, biɲé mô sarji senɲe dîba, bay na limé ré niɲ.

¹⁸ Ôbi a nabay kêm ka nana bi bôrna sa Jêsu a hen, bargay bay ka hen têt turna ré niɲ, wôsa nana gel perangê kirij ka Kelma ka perangê hen. Aɲ Tini Kelma li aɲ nana bilij gelij naɲ dî damaɲ a. Nabay kôba, perangê wona ô tumô tumô na hen iyônɲ men. Ôbi wo hen, a na jé wo Kelma wo na Tunu hen li hen.

4

Baɲa woɲ gerem wo aɲgaɲ uné ka gengij sa Tunu yi bô

¹ Nini hôn wo ré na lê derê wo Emen aɲa ôbi ré béni jé bi wo hen, na ôbi á, yerni ré iléni ré hen.

² Nini li ani kani naɲ uwôbê ré men, nini li ani kaɲ tayre ré men, nini laserê kwôni ré men,

nini pol kwôlo Emen naɲ kwoɲ benare ré a men, niɲba, nini iyêl na tu kwôlê tumô Emen a. Aɲ nini gey bi bîjé ré hôn wo kwôlo niné iyêl hen na, ré na tiri tumô Emen a.

³ Wôsa gawré ka pôni na, hôn tô Kwôlo Dôri bi wo nini dô hen né baa ya tô tô. Yi mega ré uwôbîj tirji a baa ya. Niɲba, na bîjé ka ca mênê hen a henê ré hen mera.

⁴ Bay ba, Sidan wo na emen wo sa terare a nà hen jôrji henê tô Kwôlo Dôri wo bay ré bîj bôrji sara hen men, ôbi gey bi bay ré gel kirîj ka perañgi ka perañge sarji a hen né men. Kirîj ka perañgi bay ka hen na, na bô Kwôlo Dôri a. Aɲ Kwôlo Dôri bi wo hen a gelé perañgê wo *Krist wo gelîj naɲ Emen têj têj hen.

⁵ Kirîja nini uwôl béré Kwôlo Dôri na, nini dô gengîj na sarni ré, niɲba, nini dô gengîj na sa Jêsu Krist wo na Kelma hen. Aɲ kwoni nibay ba, nini kelênge niné na manê kanje sa kibi Jêsu.

⁶ Kirîja Emen na dîj sa terare na, ôbi kôl iyôn ba: «Bi kirîj ka perañgi ré perañge kirîj ka hendi a.» Na ôbi wo hen a, ôbi ré bi kirîj ka perañgi kari perañge kirîj bôrni a men hen. Kirîj ka perañgi bay ka hen na, geléna perañgê wori wo perañge tu Jêsu a hen.

⁷ Nibay ba, nini yi môɲ bapa woɲ gerem iyôn, niɲba, Emen bi aɲga dôri bay ka hen bôrni a. Ôbi li hen iyôn bi bîjé ré gel mega wo néé woɲ liɲ jé na, ré hena ligiri a dîba, ré na kwoni nibay ré.

⁸ Bîjé gaserêni gaɲ hari, niɲba, dê sarni ré tô men, nini mô naɲ ermé kwôlê hani, niɲba, nini

bu bôrni baa ya tô,

⁹ ßijé geléni gusij nijnba, Emen déni aɗ né tô men, bay sêni dé sarni nijnba, bay deréni ré tô,

¹⁰ bay gey wo ciré deréni kwôy kwôy haji mega wo bay na derij Jêsu hen iyôɗ men, nijnba, nini baa tu geɗ baa ya aɗ bi bay ré hôn wo Jêsu kôba, ré mô tu geɗ yerni a ya men.

¹¹ Ôbi a, merê wo niné mô sa terare a nà ná, ßijé woge wo ciré deréni wô kibi Jêsu aɗ bi ßijé ré gel merê tu geɗ wori yerni wo iya a hen.

¹² Ôbi a, nibay niné ay yerni bij temare aɗ bi kenbay ba, kené môrij tu geɗ.

¹³ Magtubu to Emen kôl iyôɗ ba: «En bi bôn sari a aɗa ené uwôlij béré kwôlê wori hen.» Nibay kôba, nini li na hen iyôɗ men, nini bi bôrni sari a aɗa niné uwôlij béré wori hen men.

¹⁴ Emen na bi Kelma Jêsu ji si kampê aɗ nini hôn wo ôbi ré béni niné jê sé kampê hen iyôɗ men, wô wo niné bij pôn naɗ Jêsu men, aɗ Emen a sa ôrij naɗ ni men, kenbay a men tumôri ôbi Emen a gaɗ.

¹⁵ Are bay ka kê m ka lêni hen na, na wô sarɗge aɗ bi kwônê ßijé ré uwônij bô derê wo Emen. Na hen iyôɗ a, ßijé kwône ré lij Emen dosé men, ayij kibi dampare tori a men hen.

Yi wo kôrbi naɗ kwo ôli

¹⁶ Na tôri bi wo hen a, yerni ré iléni ré hen wôsa nini hôn wo néérni ré dôrij dê dê nijnba, tinini ba, néére ya baa ya naɗ wulê wulê.

¹⁷ Gusij to nini gelij hen na, a naɗê wulê wo pôni a tô. Aɗ hinini a sa emê wô kibi gusij toni

hende to hen tô. Wôsa hini emê bi wo hen na, na kwo dê kwo kê m hen men, a yé nap wulê wulê a men. Ôbi a, kirija niné erem sa gusij hende to lêni hen na, nini bô mega wo ré lôg senje.

¹⁸ Nini erem na sa anja nini gel ré tô hen dîba, nini erem na sa ka nini gel nij hen né. Anja tu gawra gel nij hen na, na anja a napê tô nijba, anja gelij né tô hen na, na ka yi na nap kwiniji.

5

¹ Nini hôn wo yirni wo na iyéy gergé to nini môrij bô a sa terare a nà hen na, hena ré tij ba, Emen né sa béni to dangi to derômaraj a to ôbi a lê nap kôbri a to a yé yôd hen.

² Sa terare a nà ná, nini sômnê yerni wôsa nini gey wo Emen né béni iyére toni to kôrbi to derômaraj a hen, bi niné erê merê ya nij.

³ Aj kirija Emen a béni yi bi wo hen na, nija môrij bô a yôd aj tinini a merê yere senje ré nij.

⁴ Haw hen wo nini mô bô iyéy gergé toni a hen na, nini gelij gusij men, nini jôr a men. Nijba, na wô wo nini gey wo Emen né dô yerni wo hawi hen né, nijba, nini gey bi ôbi ré béni yerni wo kôrbi aj yi wo kôrbi bi wo a merê yôd hen, ré gase kwo ôli wo a ma hen.

⁵ Na Emen bi a gengé bi niné uwôj yi wo kôrbi bi wo hen men, na ôbi a béni Tini aja niné hônij wo ôbi a ré béni yi wo kôrbi bi wo hen men, ôbi a réé béni anja kwôni ka baa hen kê m a men.

⁶ Na tôri bi wo hen a, niné berij bôrni iyêre hen men, ôbi a niné hôn wo kirija niné nap

yerni wo ôli hen baa ya tô na, niné kelan nap iyé Kelma Jésus tô.

⁷ Nini gili nap tirni ré tô, nijba, nini mô hen iyôn wôsa nini bi bôrni sari a.

⁸ Nini bu bôrni iyêre men, nini gey dé yirni wo na an, an niné erê merê nap Kelma iyére tori a.

⁹ Na ôbi á, hena niné baa sa terare a nà baa ya tô, hena niné mô nap dī nij kôba, nini gey lê na anga dé tiri hen dī.

¹⁰ Wôsa nabay kêm naa sa dëbéngge tumô Jésus Krist a bi ôbi ré jô kwôlê sarna. An i i kôba, ôbi a têbri sa kôbri wô jé wori wo ôbi na li sa terare a nà hen. An hena na nana li anga dôri ba, ôbi a têbêna derê men, a hena na nana li ka habij ba, ôbi a perêna men.

Krist a hô dayêna nap Emen

¹¹ Nibay nini hôn kemnap Tini Kelma. Na ôbi á, niné woge bi niné biyê bijé bi bay ré hôn wo kwôlê woni wo niné kôl hen na, ré na tu kwôlê. Wôsa Emen ba henêni dô men, kenbay kôba, en erem wo kené hôn men.

¹² Ken kôl yan ba niné di na dengôrni, nijba, nini di dengôrni ré nijba, nini geléngge na geré bi yerngge ré yéngge wô sarni. An kirija bijé ré dô kwôlini habij ba, kené hôn kwôlê wop ulêji sara. Wôsa bay ba, gel yirji na nô tu bijé nà mera dība, kôbe bôrji ré.

¹³ Hen ba, nina kwôbrê mega wo bijé ka pôni kôlij hen iyôn ba? A hena niné yi kwôbrê ba, na wô bij Emen. A hena niné na kwôbrê ré ba, na wô béngge kenbay.

14 Jé wo nini li hen na, nini li hen iyôŋ wôsa nini hôn wo peré wo *Krist a ré emê sarni men, haw hen nini hôn wo gawra pôn a ré ma wô sa ãijé kêm hen. Na ôbi á, tu Emen a ba, yi mega ãijé ré ma naŋ ãi iyôŋ men.

15 Ôbi ma na wô sa ãijé kêm aŋ bi ka mô tu geŋ baa ya hen, ré lij aŋga bôrji ré gey hen né, nijba, bay ré lij aŋga bôri ôbi ré gey hen ãi. Wôsa na wô sarji aŋa ôbi ré maŋ aŋ Emen biri ji si kampê hen.

16 Na hen iyôŋ aŋa haw hen niné bôrij cêgi gawrê nô hen mera ré bi wo ca ba, na nini jô kwôlê sa Krist na hen iyôŋ men hen, nijba, haw hen nini li hen iyôŋ né nij.

17 Kwôni wo bij pôn naŋ Jésu Krist na, na gawra wo kôrbi aŋ aŋga ka cay hen naŋ nij, aŋ are kêm a yé na ka kôrbi nij.

18 Emen a lê are bay ka kêm hen. Aŋ jo Krist bi ré hô bêna pôn naŋ ãi, aŋ haw hen béni jé bi niné ô kôlij ãijé ãiré gey hô biji pôn naŋ ãi nij.

19 Kwôlo nini kôl hen na, na wo Emen ré jo Krist ré hô sa bi ãijé pôn naŋ ãi ãiba, ôbi erem sa têrij toji a ré nij, aŋ jéni bi niné ô kôlij ãijé ãiré gey bi bay ré hô bij naŋ ãi.

20 Na ôbi á, niné yij bay jé ka Jésu Krist hen. Aŋ yi mega Emen né uwôge ãijé kibi kwôlo si kibrini a hen. Nini uwôlêŋge naŋ hini Krist herange ken sa bij naŋ Emen ãiba, ken yi bay bareri ré nij.

21 Wôsa Jésu Krist na li têrij tôni ré kwôy, nijba, Emen bi bay liri mega ôbi têrij iyôŋ wô

sarna aṅ bi biṅpare to nana biṅ naṅ Krist hen na, ôbi ré berêna mega biṅé kaṅ derôre tiri a.

6

¹ Na ôbi á, niné li jé pôn naṅ Emen aṅ nini uwôlêṅge bi bô derê wo Emen wo li naṅ ken hen na, ken mêne aṅ seṅge ré.

² Wôsa Emen na kôl bô magtubu tori a kôl iyôn ba:

«Sa lê derê wuṅê a na,
na en toy uwôgê wom men,
sa gelê wuṅê na,
en li naṅ ju a men.»

Iyôn ba, haw hen na, yênen, na wulê wo Emen gey lê derê naṅ biṅé men, gey gôliṅ naṅ ci a men.

³ Nini gey lê ani kani ka habiṅ bi ré jôriṅ biṅé erê tô Emen a ré, wôsa nini gey bi kwôni ré dô kwôli jé woni habiṅ né.

⁴ Bô jé kêni bi wo nini li hen na, nini gel wo ré na jé wo Emen a niné li hen. Na ôbi á, perê ermé kwôlê wo gay gay hen men, perê bô emê wo gay gay hen men, perê gusiṅ to gay gay to bay geléni a men hen kôba, nini bu bôni iyêre baa ya tô hen.

⁵ Bay sêni men, bay perêni men, bay gwôse biṅé sarni a men, nini li jé woṅ temare men, nini uwôṅ kini yé kum né men, nini uwôṅ kini emê ani ré a men.

⁶ Nini gel wo niné na manê ka Emen naṅ jé lêreni wo na kwôṅ tayre ré hen men, naṅ henê anṅani men, naṅ ulê bô wôni men, naṅ bô derê

woni men, naŋ Tunu toŋ hendi bô bôrê to bôrni a hen men, naŋ peré megêrni woŋ tiri hen men,

⁷ naŋ béré kwôlê woŋ tiri wo nini uwôl hen a men. Aŋ Emen béni néé wori. Jé lêreni woŋ derôre a na aŋgaŋ maŋê ka nini sêŋ naŋ ôbi bare men, nini jôriŋ sarni a men.

⁸ Bijé ka pôni toy kibrini men, ka pôni dô kwôlini habiŋ men, ka pôni ay kibrini men, ka pôni tiréni men, ôbi wo nini kôl kwôlê woŋ tiri hen kôba, bay berêni mega bay benare iyôŋ a men.

⁹ Bay bô mega niné na ani ré, niŋba, bijé kêm henêni men, bay bô mega niné ma niŋ, niŋba, nini mô tu geŋ baa ya. Bay geléni gusiŋ niŋba, bay deréni ré tô.

¹⁰ Bay geléni gusiŋ hani niŋba, yerni derêni baa ya men, tu bijé a ba, nina bay nimré, niŋba, nini biŋ bijé ari uŋé damaŋ tô kwôlo Emen a yi mega niné ôriŋ naŋ ani ré yôd niŋba, nini ôriŋ naŋ are kêm a men.

¹¹ Kenbay bijé ka Kworênt a na, na nini kelêŋge na tu kwôlê dîba, na nini jerêŋge bôrni ré.

¹² Nibay ba, nini bôl bôrni béŋge, niŋba, na kenbay a jerêni bôrŋge dî.

¹³ Haw hen en iyêlêŋge mega wo kené na kamnen iyôŋ. Belêŋge bôrŋge béni mega wo nibay nini bôliŋ bôrni béŋge hen iyôŋ men dîba, ken jerêni bôrŋge ré.

Bijge pôn naŋ bay kaŋê Emen hen né

¹⁴ Bijge pôn naŋ bijé ka kaŋ bê bôrji sa Jésu a hen né. Sa pôn aŋgaŋ derôre naŋ ka habiŋ biiriŋ ba? Laba kiriŋ ka berari naŋ ka hendi biiriŋ ba?

15 Laba Jêsu Krist naŋ Sidan ba, kwôlê woji a biŋ hari ba? Laba, ðipé ka bi bôrji sa Jêsu a men, ka bi bôrji sari a ré men, na kwôlê woji a biŋ ba?

16 Laba *iyéy Emen ba, a biŋ naŋ kamré hare ba? Wôsa nabay na, nana iyéy Emen woŋ ôbi merê tu geŋ hen. Mega wo Emen bi na kôl iyôn ba:

«Na merê naŋ ci men,
na erê perêrji a men. Na yé Emen woji men,
bay a yé ðipé kaŋê men.»

17 Ôbi a Kelma Emen ré kôlji iyôn ba:

«Séŋge aŋ perê bay lê habré aŋ ken mô sêd naŋ
ci.
Hebéŋge ani kani ka *kagemi ré aŋ na beréŋge
yen a.

18 Aŋ na yé Ibareŋge men, kenbay kôba,
ka yé kamnen kaŋ imŋê naŋ kaŋ yébé men.
Na Kelma woŋ ôbi ibé iyêrê a kelê hen iyôn.»

7

1 Yênen kaŋê, Emen na ay tôri ðiré béna are bay ka kêmen hen. Mega wo hen iyôn na, na peléŋge aŋga habiŋ kêmen ka yerna hen aŋ men, ka yi tununa hen aŋ a men, aŋ na kemnaŋge tini Emen aŋ na yiŋ ðipé kari yôd a men.

Yi derê wo Pol

2 Beléŋge bôrŋge béni men kamaŋ, nini lipi kwôni ani ka habiŋ né men, nini bobré kwôni ré men, nini laserê kwôni eŋgiŋ aŋgari ré a men.

³ En kôl hen iyôŋ ené ðij kwôlê sarŋge a ré, wôsa ken hôn wo na en kôl ené peréŋge hen. Aŋ hena niné mô tu geŋ, niné ma kôba, ani ka a karêni naŋ ken ba, naŋ.

⁴ Wôsa en béŋge bôn yôd men, yen yén daman wô sarŋge a men. Perê gusiŋ to en geliŋ a na, ken dôben ibiyare bôn a daman aŋ yen dôren gaŋ.

⁵ Kirija nini sa Maséduwan a na, kini derê bul woni naŋ yôd, wôsa kwôlê yéré si na si na. Biŋé nayriŋ naŋ ni aŋ bôrni kôba, yi lôm né a men.

⁶ Niŋba, kirija yerni iléni na, Emen woŋ ôbi dôbiŋ biŋé ka mô bô gusiŋ a ibiyare bôrji a hen, a béni néérni hôriŋ naŋ sa wo Tit.

⁷ Wôsa na saari a béni néérni mera ré, niŋba, kwôlo ôbi derêni kôba, béni néérni a men, ôbi kelêni iyôŋ ba, kené dôbri ibiyare bôri a daman men, kené gey gelenare men, bôrŋge ré taréŋge wô aŋga habiŋ ka kené li hen men, kené gey jerê san kôbi bay baaren a a men, aŋ kirija en toy hen iyôŋ na, yen dôren daman a.

⁸ En hôn wo magtubu to na en li béŋge tumô hen na, ré li bôrŋge ré mêne, niŋba, nôbi ba, bôn mêne ré. Bôn réé mênê wôsa na en hôn wo magtubu hende to hen ré lê aŋ bôrŋge ré mêne sem,

⁹ niŋba, haw hen yen dôren sa magtubu to na en li béŋge hen. En li yi derê na wô wo magtubu hende to hen li bôrŋge mêne hen ré niŋba, bôrŋge bi wo mêne hen na, li aŋ ken ði tô têriŋ tonŋge baa. Iyôŋ ba, Emen a geyé bi bôrŋge ré mêne hen iyôŋ bi kené ðij tô têriŋ tonŋge baa. Aŋ na habrê a na niné lêŋge hen né.

10 Wôsa bôrŋge wo Emen li aŋ mêne hen na, li aŋ ken bul cêgerŋge bijn têriŋ tonŋe aŋ gôliŋ naŋ ken aŋ ðarêri naŋ niŋ, niŋba, bô mênê wo sa terare a nà ná, na kwo ôriŋ naŋ ken kibi temare a.

11 Aŋ bôrŋge bi wo mêne hen na, na Emen a geyé aŋ haw hen na yerŋge kariŋ aŋ li bôrŋge mêne men, ulêŋge suné aŋ ken ôriŋ doy gelenare men, ôbi béŋge yi gwa bi kené liŋ aŋgaŋ derôre men, ken ôriŋ doy halê ôbi lêre are bay ka hen men, gel wo kebrenŋe ré bô kwôlê bi wo kêm hen a ré men.

12 Na ôbi á, hena na ené li magtubu hende to hen béŋge ba, na wô ôbi lê habré bi wo hen né men, na wô kwo bôri na mêne wô kibi kwôlê bi wo hen, hen né men, niŋba, na wo kené hôn wo tumô Emen a ba, ken li aŋga nini kelêŋge kené li hen naŋ yi gwa.

13 Haw hen na, bôrni kuriŋ tôŋ niŋ men, bôrni jal mera ré, niŋba, yerni derêni damaŋ a kirija nini toy wo yi Tit ré dôri wôsa kené jal bôri.

14 Kirija na en jé Tit iyére tonŋe a na, en ay kebrenŋe gaŋ tumôri a kirija ôbi ô gelé menba, na tiri a men. Nini kelêŋge na tu kwôlê kwôy kwôy, men, kebrenŋe bi wo nini ay tumô Tit a hen kôba, na tiri a men, aŋ yi mega bi wo na nini kôliŋ hen iyôŋ.

15 Wôsa kirija ôbi ô bijn iyére tonŋe a na, ken biri kwôlê men, ken ðiri yerŋge a naŋ dôbê sa men, aŋ kirija ôbi erem sara na, yiri dôri sarŋge a.

16 Yen dôren gaŋ wôsa en hôn wo kené na gawrê ka ené bê bôn sarŋge a.

8

Baliyare to bay ayê bôô ka Maséduwan

¹ Yênen, nini gey kelênge kwôli anğa bay ayê bôô ka Maséduwan li hen. Are bay ka hen na, gel bô derê wo Emen wo yi bôrji a hen.

² Bay geliŋ gusiŋ damaŋ haji, niŋba, yirji dôrji, nimré liji haji, niŋba, bay bi are damaŋ naŋ bô baliyare.

³ Bay hena naŋ bôrji a ré bi anğaji bay ka hen, aŋ i i ba, bi gengiŋ sa nééri nééri men, dê sa nééri a men wôsa na anğa en gel naŋ tun.

⁴ Bay uwôlêni bi niné djiŋ geré bi cibay kôba, ciré lê baliyare naŋ bay ayê bôô ka Jérusalêm a men.

⁵ Men, anğa bay li hen na, dê sa ka nini genge hen aŋ men, bay ay yirji biŋ Kelma Jésus tumô aŋ naŋ bô geyé wo Emen na, bay ay yirji béni nibay men.

⁶ Kenbay ba, Tit na wôge are iyére tonje a tumô niŋ. Na ôbi á, niné gey bi ôbi ré hô ô deré kibi jé wo dôri wo ôbi na li perêrŋge a hen.

⁷ Kena bay upé sa are bay ka kêmen hen a: tô ayê bôô a men, sa gwosoy kwôli kelêrŋge a men, sa henê are kaŋge a men, sa yerŋge wo gwanje yôôd hen men, sa peré wo ken peréni hen a men. Iyôn ba, nini gey bi kené yi bay upé sa ari bé a a men.

⁸ Kwôlo en kôl hen na, na tôô a ené ay béŋge hen né, niŋba, en kôl kwôli yi gwa wo megêrŋge hen iyôn bi ené gelé na ba, kené pur megêrŋge tiri naŋ bôô pôn hanje ba?

⁹ Men, ken hôn derê wo Kelma wona Jésus Krist ôbi wo are kêmen yi kôbri a, niŋba, ôbi na li yiri

ôbi nimré wô sarŋge, ôbi li are bay ka hen iyôn
 aŋ hô yij ôbi nimré aŋ bi kenbay kené hô yij
 bay upé tu Emen a.

¹⁰ Iyôn ba, na kelêŋge kwôlo en erem gengij
 sa kwôlê bi wo hen hen. Elê wo di jô hen na, na
 na kenbay a na geyé wôgê are tumô aŋ kenbay
 a ayê tôri tumô tiri a men. Iyôn ba, dô wo kené
 duu kibi ari wôgê kaŋge bay ka hen.

¹¹ Derêŋge kibri naŋ yi derê mega wo na ken
 ayij tô gengéri hen iyôn. Aŋ aŋga ken uwôn
 kôbreŋge a a kené bi.

¹² Wôsa hena kené bij Emen aŋga ken uwôn
 hen naŋ yi derê na, Emen a geyé, nijba, hena
 ani ré naŋ kôbreŋge ba, Emen a geyé kené biri
 môj môj ré.

¹³ En gey na wo kené bij megêrŋge ari upé
 kaŋge kêm aŋ bi bay ré môrij dô aŋ kenbay
 dema kené baŋ naŋ nimrére ré, nijba, en gey
 na wo kené némij dî.

¹⁴ Haw hen wo are kôbreŋge a dê hen na, ken
 bij ka are naŋji hen men. Aŋ tôre to cêgê hena
 bay ré sa ôrij kôbriji a dê men ba, bay a hô sa
 béŋge men tô.

¹⁵ Aŋ a yé mega wo na lij bô magtubu to Emen
 a kôl iyôn ba:

«Kwôni wo na pô kwô wo bay uwôgeri *man hen
 mê ba,
 ôm gôli ré men,
 ka pô dê hen kôba,
 ôm yêji ré men, aŋ i i ba,
 uwôn ôm nêمني nêمني.»

Tit naŋ bay bêêri

¹⁶ Mega wo nini li naŋ ken hen iyôŋ na, Tit kôba, gey lê naŋ ken damaŋ hen iyôŋ men. Na Emen a biri ermé bi wo hen aŋ nini liŋ Emen bi wo hen dosé wô ermé wo dôri wo ôbi biri hen.

¹⁷ Ôbi ba, bi kwôlê sa jé wo na nini jéri hen. Niŋba, ca kôba, ôbi erem gaŋ dîré erê iyére toŋge a.

¹⁸ Nini bi gawra wo pôni ô naŋ dî ya. Gawra bi wo hen na, bay ayê bôô kê m ay kibri wôsa ôbi uwôl béré Kwôlo Dôri biji.

¹⁹ Na ôbi wo hen mera a niné jéri hen ré, niŋba, na églisnê kê m a dôri bi ré ô naŋ ni, wô jegêni wôgê are. Jé wo dôri bi wo hen, a ulê hini emê sa Kelma a men, gel wo niné gey lê naŋ biŋé a men.

²⁰ Lari wo nini uwôŋ na, mê gaŋ aŋ nini gem dô dîba, nini gey bi kwôni ré ulêni kwôlê sarni a kini céri a ré.

²¹ Nini woge wô lê aŋga dôri tu Emen a mera ré, niŋba, tu gawrê a men.

²² Men, nini jé yê nini wo pôni naŋ kamaŋ ka wôô hen, na gawra wo nini kôbri gaŋ aŋ nini hôn wo ôbi ré ay yiri biŋ jé wo Emen. Aŋ haw hen kôba, ôbi li jé damaŋ wôsa ôbi bi bôri sarnge a.

²³ Tit ba, na megan ôbi jé wo nini li jé bem aŋ bi niné liŋ naŋ ken men, kamaŋ ka wôô ka biri hen na, na églisnê a jéji iyére toŋge a. Jé bi wo hen na, uwôl hini emê sa *Krist a.

²⁴ Perêŋge biŋé bay ka hen damaŋ, aŋ kirijna églis to jéji hen toy hen iyôŋ na, bay a henê wo kebrenge wo niné ay tirji a hen na, ré na tiri.

9

Ari wôgê ka gengij sa yênerna bay ayê bôô

¹ Kwôlo gengij sa lari wo niné jêj bij bay ayê bôô ka Jérusalêm a hen na, dé wo niné hô béjge magtubu ré nij.

² Wôsa en hôn wo kené gey lê naj ci. En dôrij kamañ ka Maséduwan a kwôlêge kôl iyôn ba: «Bay ayê bôô ka Akay a na, na naj elê wo di jô a bay a na gengé ciré lê naj bay ayê bôô ka Jérusalêm a. Kirija bay toy hen iyôn na, bijé kwône perêrji a gey ciré lê naj ci men.»

³ Na iyôn a, ené jé yênerna ka subu hen yerjge a bi kené fu sa tê lari bi wo hen tumô mega wo na en kôlij hen iyôn. Aj kirija niné bij iyére tonje a ba, kebrenje wo na en ay hen na, ré yi tiri.

⁴ Réba kirija nini bij naj kamañ ka Maséduwan aja bay ô gelé wo kené fu sa tê lari bi wo hen né tô na, tayre a dên tumôrji a wô wo na en kôlji kené fu sa tê lari na kô nij. Aj kenbay kôba, tayre a dêjge men.

⁵ Ôbi a, kirija ené erem hen iyôn menba, en jé Tit naj yênerna ka wôô hen bi ré ôrji upêjge tumô. Aj bi bay ré ô jegêjge beré sa tê lari wo na ken genge kené bé hen. Aj kirija ené bij ba, kené fu sa têri kô nij, hen iyôn na, a gelé wo kené wôge naj bô derê dîba, kwôni a ré berêjge eren né.

⁶ Ermêjge sa gwosoy kwôlo kôl iyôn ba, kwôni wo ré ci kwôrôro iyôn ba, ré upé lôg men, kwo ré ci tu woléri damañ ba, ré upé damañ men hen.

⁷ Kwôlo gengij sa anğan bé bay ka hen na, na i i ba, bi bi mega wo bôri genge hen iyôn dîba, bi gaanê ré men, bi kwôni bi maserênge dema kené bi ré a men. Nijba, ken bi nan bô pôn wôsa Emen gey kwôni wo bi nan yi derê.

⁸ Ôbi nê m bêngge are uné ka gay gay dê sa ka ken ôrij doyriji hen kwôy kwôy hen an bi kené uwôn berij baliyare tumô tumô nan tôrji wo baa hen hen.

⁹ Na hen iyôn a, na ré lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Gawra wo bôri dô na,
bu baliyare nan bay nimré men,
bô derê wori bi wo hen kôba,
a yé nan kwini a men.»

¹⁰ Na Emen a bij bîné kay cé men, anğan emê ka bay ôm hen men, ôbi bi are ba, bi mê a an bi bay ré berij baliyare nan bîné mê hen iyôn men.

¹¹ Men, Emen a bêngge are gay gay an bi kené berij baliyare nan bîné men, ôbi a bîné kwône ré lij Emen dosé wô anga kené biji nan geré woni hen men.

¹² Lari wo ken wôge hen na, na wô lij nan bîné ka Emen mera ré, nijba, bîné kwône a lij Emen dosé daman wô baliyare tonge hende to hen.

¹³ Are bay ka ken wôge hen na, bîné kwône a heramê Emen wô bê kwôlê wonge wo gel bê bô wonge sa Kwôlo Dôri wo *Krist a hen men, bay a heramêri wô kibi are bay ka kené biji hen men, wô ka kené bij bîné ka dané hen a men hen.

14 Bay a uwôlê Emen wô sarnge men, bay a perênge a men, wô kibi bô derê wo dê kirij wo Emen béngge hen.

15 Na lij Emen dosé wô kibi anğan bé ka dê kirij ka ôbi béna hen.

10

Pol ka mapê sa jé wori a

¹ Nôbi Pol na, ken kôl iyôn ba, kirija ené mô nañ ken ba, ené jal menba, kirija tôn né dô dema ené nayênge men, nijba, en gey jalê men, en gey derê men, mega Jêsu Krist iyôn.

² Na ôbi á, ené gey bi kené bul hal wonge añ kirija ené sa bij iyére tonge a ba, ené erê nayênge ré nij hen. Wôsa bijé ka pôni perênge a kôl ené li jé na wô uwônij anga sa terare a nà. Bijé bay ka hen iyôngi hen na, na erê nayêji damañ.

³ Nini baa sa terare a nà, na tiri nijba, sêpare to nini sêp hen na, na toñ sa terare ré.

⁴ Anğan mapê ka kôbrini a hen na, na ka bijé sa terare a nà ré, nijba, na ka hena ligi Emen a dî. Anğan mapê bay ka hen na, nê mênê kirij ka bayi Emen môrij ya hen men, nini bu kibi bay benare kañ bay naripay kwôlê hen a men.

⁵ Nini mênê anğan uwôyrê yi ka jôrij bijé ré hôn Emen hen men, nini iyêl kwôlo ré bul ermé wo bijé kêm añ bi bay ré bij *Krist kwôlê nañ ermé woji hen a men.

⁶ Hena kené gelij bijé kené bij Krist kwôlê na, nija uwônij néérni wô pôrij bay narê kwôlê.

⁷ Kenbay ba, ken bô na cêgi are nô na mera. Ken toy, hena kwôni ré kôl díré na kwo Krist ba, bi hôn wo nibay kôba, niné na ka Krist hen iyôn men.

⁸ Wôsa tôô to en ôrij hen na, na Kelma Jêsu Krist a ben bi ené lij nap ken díba, bi ené mênênge ré. A hena ené di dengôn nap tôô hende to hen kôba, tayre dên né.

⁹ Men, en gey bi kené erem mega wo bô magtubu tijê a na, ené dôbênge harê bônge a mera ré.

¹⁰ Bijé ka pôni kôl iyôn ba, kirija ené li magtubu biji ba, ené kôlji kwôlo iyêri iyêri. Nijba, kirija ené mô nap ci ba, ené jal díba, kwôlê wujê ré na ani ré a men.

¹¹ Bijé bay ka kôl hen iyôn hen na, bi bay hôn wo kwôlê bi wo ené kôl bô magtubu a hen na, kirija en bij unênge ba, na lê na mega bi wo na en kôlij bô magtubu a hen iyôn têt têt.

¹² Bijé bay ka hen na, bô yirji mega ciré na ka damné iyôn, nijba, nija kelê niné némij nap ci ré men, bay bô mega wo ciré na cibay mera menba, na kwôbrê a men.

¹³ Añ kwoni nibay ba, nini di dengôrni na nap jé wo Emen bêni kôbrini a hen mera díba, nija dê dengôrni nap anga ðangi ré. Jé bi wo Emen béni hen na, na ôbi á, niné ôrij iyére tonje a hen.

¹⁴ Ôbi a, kirija niné sañ iyére tonje a nap Kwôlo Dôri wo Krist hen na, nini li jé wo ðangi sa kwo Emen na béni hen né.

¹⁵ Niné di dengôrni nap jé wo ka ðangi a lê hen né wôsa dôlêni sara ré, nijba, nini bi bôrni

sarŋge a mega wo kené bê bôrŋge derê sa Jêsu. Aŋ bi jé woni wo perêrŋge a hen ré ô tumô mega wo Emen na gengijŋ hen iyôŋ.

¹⁶ Ôbi a, niné uwôŋijŋ geré uwôlijŋ béré Kwôlo Dôri sa iyére to kelaŋ naŋ ken to ßipné toy kwôlê bi wo hen né tô hen, dîba, nini gey bi niné dê deŋgôrni sa jé wo megêrni a na lê hen né.

¹⁷ Nijba, bay na li bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba: «Kwôni wo gey dê deŋgôri ba, bi di wô kibi aŋga Kelma a lê hen dî.»

¹⁸ Wôsa na ßipné ka ay kibi yirji a Emen né denji hen né, nijba, na ka ôbi a ayê kibriji dem hen dî.

11

Pol naŋ bay jé kaŋ bay benare hen

¹ Haw hen na, na iyêlê mega wo ené gal iyôŋ nijba, ken dên na iyêlê.

² En li terbére sarŋge a, terbére hende to en li sarŋge a hen na, hena na ligi Emen a. Wôsa ken yi môŋ môni temale to en môŋne wô bijŋ *Krist wo na ôbi gusôre pôn nêŋ iyôŋ hen.

³ Nijba mega wo Êb na dî kalaw na lamipne naŋ gwosore tori hen na, en hare wô wo kwôni ma ré belé ermé woŋge aŋ yerŋge wo ken dî yi Krist a naŋ bôô pôn yôd hen ma kené dên hen iyôŋ men.

⁴ En kôl hen iyôŋ wôsa hena ôbi gelé kwôlê woŋ benare ré era sa gelêŋge kwôlê ba, ken dîri derêŋge a men. Kwôlo ßipné bay ka hen dô gengijŋ sa Jêsu hen na, bijŋ naŋ kwoni ré

men, tunu to bay kelênge kwôle hen na, na Tunu to ken uwôn hen né men, Kwôlo Dôri wo bay derênge hen kôba, na kwo na nini derênge hen né a men. Hen iyôn hari kôba, ken dôbijn marŋge toyijn a men.

⁵ Ken bô mega wo bay ré na bay jé ka damné nijba, bay dên naŋ ani kani ré.

⁶ Na tiri, keben neŋlé môŋ kwoji iyôn né hari nijba, kwo gengijn sa henê are na, en hôn men, aŋ en gelênge sél têê kwône naŋ geré wo gay gay a men.

⁷ Kwôlo Dôri wo Emen wo na en diirênge hen ba, na en engerênge ani kani ba? Na en dôbe san aŋ bi kenbay kené yijn ðijé hen ba, na en li habijn ba?

⁸ Kirijna na en lij jé perêrŋge a hen na, na églis to ðaŋné a na ben are dîba, na na kenbay ré. Aŋ yi mega wo ené pera aŋga ðijé ka ðaŋné sa lij jé béŋge iyôn.

⁹ Kirijna na en lij jé perêrŋge a hen na, are na nafen kôba, na en engerênge ani ré aŋ na na bay ayê bôô ka Maséduwan a na ben aŋga na nafen bay ka hen. Wulê bi wo hen na, na en dôyrênge wô ani ka ré nafen bay ka hen né men, na engerênge ani ré nij kwôy a men.

¹⁰ Naŋ tu kwôlê wo Krist wo yi bôn a nà ná, kwôni wo sa emê iyére to Akay a nà wo a jôren dê denŋôn wô kwôlo en kôl hen ba, naŋ.

¹¹ En li hen iyôn hen ba, en geyênge na geyé ré ba? Na iyôn né, wôsa Emen hôn wo ené perênge.

¹² Are bay ka en li hen na, na lê hen iyôn iyôn aŋ bi bay jé kap bay benare bay ka hen ré uwôn

kini dê denğôrji wo ciré li jé mega nibay iyôn men né.

¹³ Bijé bay ka hen na, na bay jé kaɲ tiri ré men, bay kôl kwôlê woɲ tiri gengiɲ sa jé woji bi wo hen né men, bay li yirji môɲ ciré na bay jé ka Krist iyôn a men.

¹⁴ Bi denğôrɲge ténge sa are bay ka bay li a hen né. Wôsa Sidan bi kôba, nê m belé yiri mega điré na *mana wo derômaran a wo na kirij ka peranji hen.

¹⁵ Iyôn ba, bay jé kari ka bul yirji mega ciré na bay jé ka Emen kaɲ tiri hen na, ken đĩ denğôrɲge ténge ré, niɲba, sa to cêgê kelôg a hen na, Emen a sa jerê kwôlê sa jé lêreji bi wo hen a.

Pol kôl kwôli gusiɲ to điré geliɲ wô Krist

¹⁶ En hô kelênge bi kwôni bôren mega ôbi galê iyôn né. Réba hena kené bôren mega ené na ôbi galê iyôn kôba, đénge bi na dê denğôn dê men.

¹⁷ Na tiri, na Kelma a ben tôô a ené kôliɲ kwôlê bi wo hen né, wôsa kirijna en di denğôn ba, en iyêl na mega ôbi galê iyôn.

¹⁸ Bijé kwôni di denğôrji naɲ anɲa sa terare a nà, iyôn ba, na lê môɲ kwoji iyôn men.

¹⁹ Kenbay ken kôl kené na bay tu melênê menba, wô mi a, kené đĩ bay galê derênge kwôlê ba?

²⁰ Men, yerɲge derênge sa bijé ka lénge mega limé kaji iyôn men, ken điji bay emênge men, lamênge men, dô turɲge men, sê tô marɲge a men.

²¹ Henan ken gey bi ené li na hen iyôn men nêê? Niɲba, nôbi ba néén yôn, a ené liɲ môɲ kwoji hen iyôn men ba?

Iyôn ba, ken dī bôrŋge jal san a aŋ na iyêlê môn ôbi galé iyôn haw hen men, na dê deŋgôn naŋ anŋa bîné diŋ deŋgôrji hen men.

²² Bay di deŋgôrji wô wo ciré na Hébre ba, nôbi kôba, ena Hébre men. Bay kôl ciré na kam *Israyêl ba, nôbi kôba, ena kema Israyêl men. Bay na kwôŋgê *Abraham ba, nôbi kôba, ena kuŋga Abraham men,

²³ bay kôl ciré na manê ka Krist ba, nôbi kôba, ena mana wori men aŋ en li jé gôlji aŋ sôn. En iyêl môn san ré naŋ iyôn, en li jé dēji kêm men, en yi daŋgay gôlji men, bay sên damaŋ gôlji men, en mô kibi temare a têê kwône gôlji a men.

²⁴ Damné ka Jubnê pôren têê bay. Ôbi wo têê bay hen na, bay yêmnen kibi sera tôre subu kibi deŋgêse deŋgêse.

²⁵ Damné ka Rômênê kôba, sênji naŋ kwore têê subu men, bîné gôben naŋ jerew têê pôn men, bato heriŋ naŋ en kam a têê subu aŋ kwo têê pôn na, en li yoyre pôn men, tu tare pôn men bô kam a.

²⁶ Kergare hende to en erê kêm hen na, en kuriŋ kibi temare a bô cér a men, en kuriŋ kibi temare a kôbi bay gemsare a men, en kuriŋ kibi temare a kôbi yênen kaŋ Jub men, ka na Jubnê ré hen a men. Kiriŋ kêm ka en ô ya hen na, en kuriŋ kibi temare a, ré na derô ira, bô kalmê, bô cér a, naŋ yênen kaŋ bay benare hen kôba, en kuriŋ na kibi temare a.

²⁷ En li jé damaŋ môn ené ma iyôn. Sa to pônî a ba, en uwôn kini yé kum né men, en bu bôn iyêre sa kurôn wo lèn hen men, sa kam ka dên hen a men. Sa to pônî a, en ba emê are men, kelanê

dên damaŋ men, bargay ka ené dôbe kôba, naŋ a men.

²⁸ Gusij to đanŋi kwône lêreren ya nijba, na derê kwôliji kêm né men, anŋa bu bôn ba, na églisnê kêm mera wôsa en sun kwôliji sa pôn pôn.

²⁹ Hena kwôni ré iya ba, nôbi kôba, en bô môŋ ené iya hen iyôn men, hena kwôni ré kurij ba, bôn taren damaŋ.

³⁰ Hena bay ré li aŋ en di deŋgôn ba, en di na naŋ iya wupê bi wo hen.

³¹ Emen Iba Kelma wona Jêsu hôn wo ené kôl na kwôlê woŋ tiri. Bi hini emê yi wô sari kwôy kwôy.

³² Kirija na en baŋ Damas a na, kelma wo bô emê iyére to kelma wo dami Aretas ay tôô bij bijné kari đebu kibi geré pôn pôn wo haba woŋ gerem wo bay ay sa iyére a hen aŋ bi bay ré buren.

³³ Nijba, bay ayê bôô uwôlen bô gway a aŋ, bay ha gaŋne ya aŋ herben nô cêgi haba si tu tulumô kirij ka pôn aŋ en giiri gôl.

12

Pelal wo jô Pol naŋ anŋa Emen yêge sarji gili hen

¹ Na dê deŋgôn sem a bi wo lê wo en li hen iyôn ba, na anŋa habij hen. Haw hen, na derê kwôli anŋa Kelma gelen bô pelal a hen.

² Kemnêŋ li elê môj kibi pôrbu nij wo Emen na ay ôbi ayê bôô wo pôn wo en hôn do hen ôrij naŋ đí derômaran a to jôgij subu a. Na ba,

na yiri a bay ré ay ôrij laba na tini ba, ba na hôn né, nijba, Emen a henê.

³⁻⁴ En kôl sôn gawra bi wo Emen ayri ôrij derômaran a hen na, na pelal laba, ôbi ô nan yiri ta na iyôn kôba, nôbi en hôn né nijba, Emen a henê. An kwôlo gawra bi wo hen toya derômaran a hen na, kwôni nêmen kelê bij né men, Emen bij kwôni tôô ré hô kôl ré nij a men.

⁵ Na dê dengôn wô ayê wo Emen ay gawra bi wo hen ôrij derômaran a hen nijba, kunê nôbi ba, na dê dengôn na wô iya wo en iya hen dî.

⁶ Hena ré ené di dengôn kôba, en gal ré wôsa na kelê na kwôlê wôj tiri. Nijba, na dê dengôn né an bi kené ermij sara gan gôlij sa anga na en li ken gel hen né men, sa kwôlo na ken toy keben a hen né a men. Kirij bay ka hen dema kené henê wo ené na ôbi galê réba ené na kwo dami men tô.

⁷ Ré ené uwôyrê yen wô anga dê kirij ka Emen gelen hen nijba, Emen ben anga lèn habij bi ré jôren uwôyrê yen. Anga habij bay ka hen na, yi mega mana wo Sidan ré dên an bi ré jôren uwôyrê yen iyôn.

⁸ Gengij sa anga lèn habij bay ka hen na, en uwôl Emen têê subu bi ré dôrji yen a an

⁹ nijba, ôbi kôlen iyôn ba: «Bô derê wupê bi wo en bem hen nêmen, wôsa na kirij na né gawra nan dema ibé iyêrê wupê ré li jé yiri a.» An yen dôren gan an en di dengôn sa néen ôbi wo nan hen, an bi ibé iyêrê wo *Krist ré baa nan en.

¹⁰ Kwôlê bi wo hen li an yen ilen né kwôy. Hena ené iya, hena bay ré teren, bay ré gelen gusij, ené mô na bô tu ja, ené mô na bô bô emê

a kôba, en hôn wo ené gelij gusij na wô sa Krist. Añ yen dôren wôsa kirija néén nañ dema Krist ré ben néén damañ a.

Pol sun wô bay ayê bôô ka Kworênt

¹¹ Kenbay a lê a ené li are mega ôbi galê hen iyôn hen, ré na kenbay a ré derê kwôlen nijba, ken dô ré aña ené dô kwôlen nañ keben wupé hen. Nôbi ba, ena ani ré hañê, nijba, bay jé kañge ka hawi bay ka ken kôl ré na ka damné hen kôba, dên né.

¹² Wôsa kirija na en bañ iyére tonje a hen na, na en li jé nañ ulê bôô yôd añ Emen ben en li añañ gijê ka gay gay. Añañ gijê bay ka hen na, gel wo ené na *ôbi jé woñ tiri.

¹³ Aña dôri ka en li iyé bay ayê bôô ka dañgi a hen na, na en li iyére tonje a hen iyôn men, dîba na en dô turnje ré. Aña pôn nêñ ka en ba lê iyére tonje a na, na wôsa na en uwôlêñge kené ben ani ré hen. Iyôn hari kôba, ken dî bônje jal san a.

¹⁴ Ba da wo na herê iyére tonje a hen ya. Hen a ba, na têê subu a nij. Ôbi wo na herê hen kôba, en gey bi kené ben ani ré a men. Wôsa na yerñge a ené gey dîba, na gursu tonje ré. Yi mega kamrê nañ balêrji iyôn, wôsa na kamrê a abê balêrji ré, nijba, na balêrji a abêji dî.

¹⁵ Ré ené kay añañê kêm men, ré ené merên môñ ené ma añ iyôn wô sarñge kôba, na lê yi derê. Na ba, ken puren lôg na wô wo nôbi ené perêñge damañ bi ba?

16 Ken hôn wo nôbi na, ené engerênge ani ré. Menba, ka pôni kôl iyôn ba, ené na ôbi gwosore men, ené na ôbi lamê kirij a men.

17 Na ba, en lamênge na iyeñ iyeñ ba? Laba na nañ kamañ ka na en jéji iyére tonje a hen a ené lamênge hen ba?

18 Na Tit nañ yêna wo na en kelênge kwôli hen, a na ené jéji yerñge a. Na ba, na Tit bi a lamênge enñij anğanje ba? Ken hôn wo nôbi men Tit men na, nini li jé ßem nañ ermé wo pôn men, nañ geré bi wo pôn hen men.

19 Kwôlo nini li bô magtubu a béñge hen na, ermênge wo niné kôl hen iyôn wô jôrij sarni ré, nini kelênge hen, na nañ hini Emen wôsa nija ka Krist. Yênen nini kelênge hen iyôn wôsa nini gey béñge na néérñge bi kené ôrij tumô tumô tô ayê bô wongje a.

20 En kemna wô wo kirija ené bij iyére tonje ba, jé lêrenge ma ré sa yé kwo en gey hen né. A hena ré yi hen iyôn ba, jé lêren nôbi kôba, a derênge ré kwôy men. Dó ré ba, kirija en bij perênge a na, na erê upé napare men, terbére men, bô tarê men, janare men, hare men, jôm men, dê denjô men, lê anga bôd bôd a men.

21 Dô ré ba, kirija en bij iyére tonje a na, Emen wupê a lê añ tayre ré dên turñge a wô kibi ka pôni ka kañ dé tô têrij toji añ hen men, tô yinare toji toñ iyôn a tôn hen né men, tô anğan iyôn a tôn ka bay na lêêrê ca hen. Hena ré yi hen iyôn na, a gelij né ené sôm iyôn.

Gerjê halê wo Pol hal kamaŋ ka Kworênt

¹ Na a ba jôgij na têê subu wori a ené ena herê iyére tonje a hen, aŋ kirija nija bij na, nija jerê kwôlê sa bay lê habré a mega wo na kôlij bô magtubu to Emen a hen iyôŋ. «Hena kwôni ré bôy kibi megari ley na, bi bijé nê m wôô réba subu kôl hen iyôŋ a dema niné jerê kwôlê sari a.»

² Kergare tijê to jôgij têê wôô to na en ôrij iyére tonje a hen na, na en hal bijé kaŋ bay lê têrij naŋ tô ka ba hen a men. Haw hen wo tôn dô nij hen na, en hô halêŋge sôŋ aŋ kirija ené sa bij iyére tonje a na, ené jerê kwôlê sarji a kêm.

³ Ken gey henê na ba *Krist a ré bé a ené iyêl hen ba? Iyôŋ ba, na erê gelêŋge ken gel. Wôsa ôbi na kwôni wo li jé naŋ néeri perêrŋge a dîba, ôbi iya ré.

⁴ Kirija bay na béeri sa gurô tagelê hen ba, ôbi na iya hari nijba, haw hen ôbi mô tu geŋ naŋ néé wo Emen aŋ kwoni nibay ka nini bij naŋ dî hen na, néerni naŋ môŋ kwori hen iyôŋ men, nini mô tu geŋ hen, na wô kibi merê tu geŋ wori aŋ kirija nini sa bij iyére tonje a na, nija sa lê jé naŋ néé wo Emen.

⁵ En kelêŋge bi ken kôbe yerŋge dô ken gel, na ba kené bi bôrŋge sa Jêsu a bi haŋge ba? Ken hôn wo Jêsu Krist ré mô bôrŋge a hen iyôŋ né ba? Hena ré na hen iyôŋ ré ba, ken ge na kay hen.

⁶ En erem mega wo nibay ba, jé lêreni ré gel wo niné na bay jé kaŋ tiri.

⁷ Men, nini uwôl Emen bi kené li ani kani ka habij né men, nini gey gelé mega niné na bay jé ka li jé dô iyôŋ né a men. Nijba, nini gey gelêŋge sa lê aŋga dôri a bi wo ãijé a kelé niné kôl kwôlê, nijba, niné li ani ré hen.

⁸ Nini kôl hen iyôŋ na wôsa nini nêŋm lê ani kani ka habij gengij sa kwôlê woŋ tiri bi wo hen né, nijba, na aŋgaŋ tiri ka gengij sa kwôlê woŋ tiri bi wo hen a niné lê.

⁹ Hena kené iyêre tô kwôlo Emen a haŋge apa nibay niné iya kôba, nini li yi derê men, nini uwôl Emen bi ré béŋge bi kené dô cerêd men.

¹⁰ En li magtubu hende to hen béŋge tumô aŋ kirija ené sa bij ba, kené bul jé lêreŋge aŋ ené sa nayêŋge ré nij. Wôsa Emen ben tôô na wo ené lij na naŋ ken dîba, na wo ené mênêŋge aŋ né.

¹¹ Yênen, haw hen na, na deré kibi magtubu tijê nij, en kelêŋge, masêŋge bi ken dô cerêd men, ken dôbij ibiyare bôrŋge a men, bi kwôlê woŋge bij men, ken mô naŋ bô jalê perêŋge a a men. Ôbi a, Emen woŋ ôbi peré ãijé men, ôbi bij ãijé bô jalê a men hen na, ré baa naŋ ken.

¹² Lijge dosé tô yêniŋare a naŋ peré men, bay ayê bôô ka naŋ en na kôba, lêŋge dosé kêm a men.

¹³ Bi bô derê wo Kelma Jêsu Krist men, peré wo Emen peréna hen men, bijare to Tunu top hendi bô bôrê bêna pôn hen a men hen na, bi baa ré ken kêm.

Kimré
Kimré: Magtubu tôô toj bîpare to kôrbi New
Testament

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files
dated 7 May 2025

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84